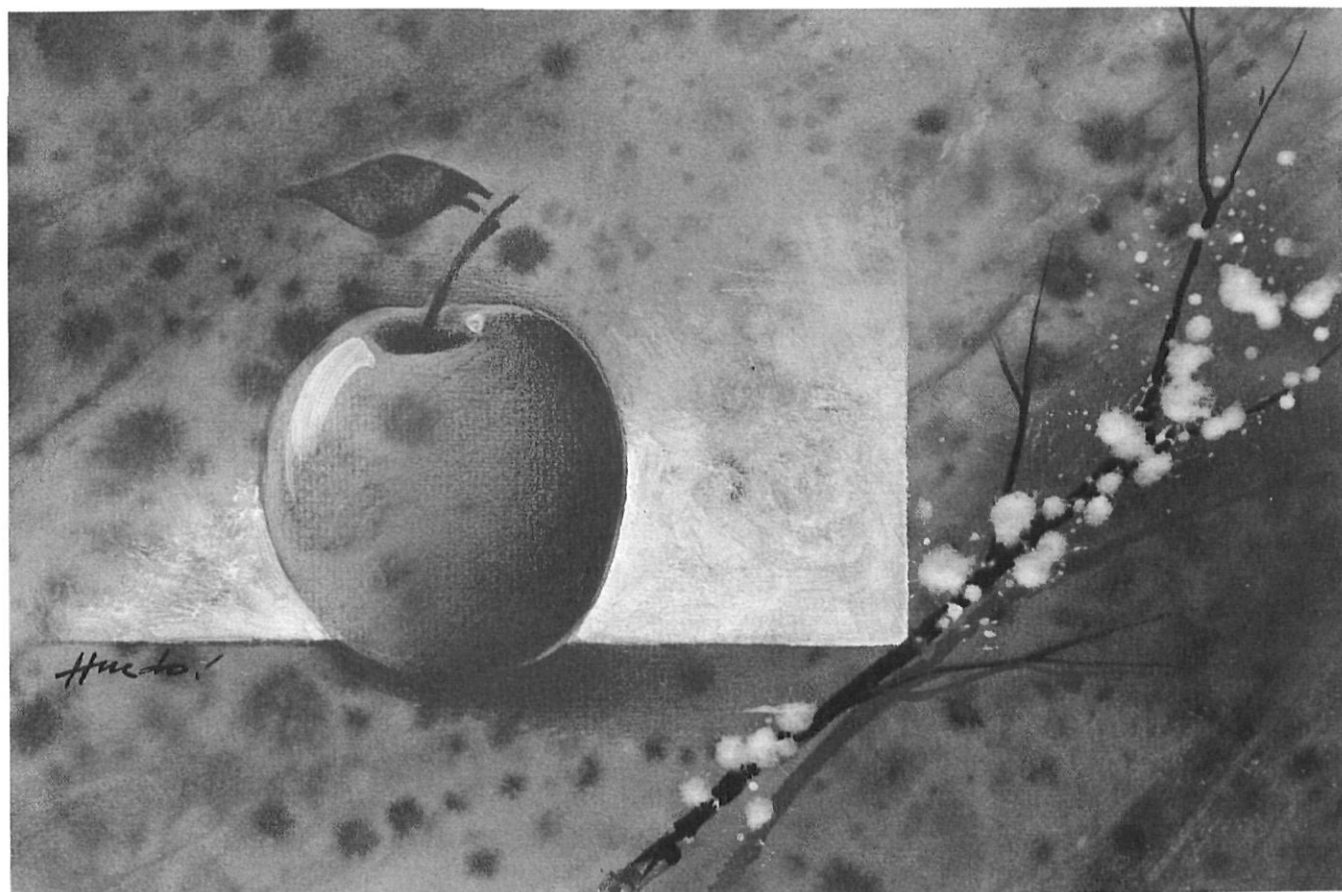

fulls de la Revista

núm. 7

QUINS SÓN ELS MOTIUS QUE ET PORTEN A ESCRIURE?

PRESENTACIÓ, per Mariàngela Vilallonga

J. M. FONALLERAS

SALVADOR OLIVA

GABRIEL PLANELLA

ANTONI PUIGVERD

M. MERCÈ ROCA

J. N. SANTAEULÀLIA

II

III

IV

V

VI

VII

VIII

UNA ARQUITECTURA DE LA MEMÒRIA, per Lluís Muntada

IX

CINC POEMES, per Jordi Sala

XIII

APOCALYPSE NOW, AGAIN, per David Castillo

XVI

Aquesta edició de fulls de la Revista és il·lustrada per Vicenç Huedo

QUINS SÓN ELS MOTIUS QUE ET PORTEN A ESCRIURE ?

PRESENTACIÓ

Mariàngela Vilallonga

Quins són els motius que et mouen a escriure, a fer creació literària? En les pàgines d'un diari que glossaven la figura i l'obra de l'escriptor Alberto Moravia, amb motiu de la seva mort, recent, el periodista que signava recordava que el novel·lista no havia tingut fills i que sobre això havia afirmat en una ocasió: «Es tenen fills pel desig innat de ser immortals. Però jo la part d'aquesta immortalitat ja me l'he conquistada amb la meua literatura».

En aquests fulls ocre que avui, lector, tens a les mans, hem volgut donar a conèixer les respostes que un grup d'escriptors, poetes i narradors de terres gironines ens han fet arribar amablement a la pregunta que els vam formular: «Quins són els motius que et mouen a escriure, a fer creació literària?»

Un dels tòpics més freqüents en la literatura occidental, des dels seus inicis, a més del tòpic de la literatura com a entreteniment, és el de la literatura amb poder d'immortalitzar el seu autor. Ho escriviren els clàssics, sense cap tipus de pudor, i ho han anat repetint, segle rera segle, centenars d'escriptors.

Es tracta d'un tòpic més o en realitat la finalitat primària que persegueix l'escriptor és la de crear per a crear-se ell mateix en el futur, per a projectar-se després de la mort, per a assolir aquest desig d'immortalitat, innat en l'home?

Són l'art i la literatura la manera artificiosa, sofisticada i culta que ha triat l'home per a fer-se immortal?

La creació, literària o artística, és una simple

substitució de la manera natural que permet a l'home de perpetuar-se a través dels fills?

En el racó més profund (o no tant) de la seva ànima, el creador té consciència que crea per a sobreviure després de la mort física? Però no ho reconeix, o només ho reconeix quan s'amaga darrera del tòpic?

Ens ajudaran les respostes que segueixen a esbrinar alguna cosa més sobre l'acte de creació literària, o bé els seus autors s'hauran deixat portar pels llocs comuns literaris?

En tot cas, però, qui ens pot negar que darrera del tòpic no s'amaga la sinceritat?

«Hi ha camins en la vida», diu Milan Kundera en la darrera novel·la, titulada precisament La immortalitat, «que de bon principi ja enfronten l'home amb la immortalitat gran; aquests camins són insegurs i poc sòlids, però tanmateix innegablement possibles: es tracta dels camins dels artistes i dels homes d'estat». El camí fressat de la literatura és avui també, veladament o no, el que han triat els autors de les respostes que segueixen per a confegir la seva pròpia immortalitat.

En aquest número dels fulls, doncs, oferim no pas una reflexió d'un sol autor sobre un tema determinat, com és habitual, sinó una reflexió compartida per sis autors diferents amb uns mateixos interessos, en aquest cas literaris. És clar que la reflexió no ha estat conjunta sinó individual i intransferible, però els resultats són prou il·lustratius, i potser també parells.

Lector curiós, tu tens la darrera paraula.

Josep M.

Em demanen quaranta-cinc línies per explicar la meua relació amb la literatura, per reflexionar sobre el que uns quants imbècils anomenen «el fet d'escriure». Acceptar l'esclavitud que comporta aquesta proposta, diu molt poc a favor de la intel·ligència de qui signa, sobretot perquè es tracta de perdre el temps escrivint quaranta-cinc línies que facin explícit (tota una tautologia!) quina mena d'impuls m'obliga a escriure-les, quina mena d'impuls m'ha obligat i m'obligarà a omplir quaranta-cinc vegades quaranta-cinc línies com aquestes.

Perdre el temps. ¿No és cert que, si en tingués, em faria massa por tenir-ne? ¿Quina mena de profecia em fa suposar que me'n podria aprofitar? ¿És imprescindible

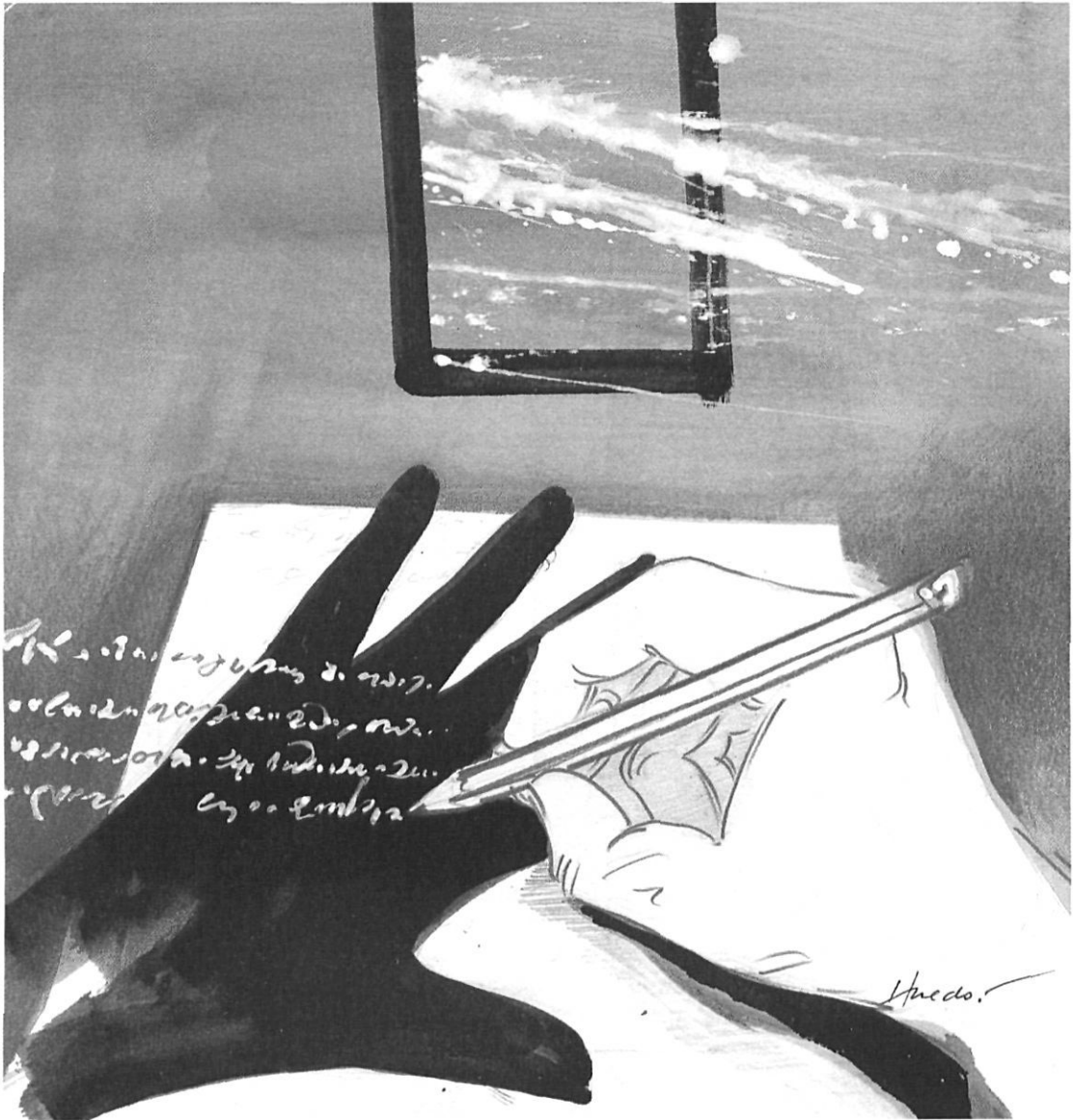
que algú es pensi que malaguanyar-lo és una idiotesa? Si ara no l'invertís en aquest text que estic escrivint —al mateix temps que intento mantenir encès un havà petit que em fa companyia— segurament el faria servir per descansar, per dormir. ¿Què em fa més feliç? ¿Dormir i relaxar-me o neguitejar-me davant el paper en blanc? ¿Qui fa anar el fuet que ens empeny a cercar el que, segons sembla, ens acosta més a la felicitat? D'altra banda, ¿no és cert, com deia Pla, que no ens atabala tant la virginitat de les quartilles com la por de no ser tan bons escriptors com ens pensàvem, de no tenir a l'abast els «mitjans d'expressió de què il·lusòriament pensàvem disposar»?

En una mena de novel·la de Peter Handke (en realitat un viatge d'un escriptor a l'avern dels seus propis impulsos, de les seves mancances), el traductor de l'obra del protagonista li explica que s'ha dedicat a la traducció precisament per allunyar el terror que tenia a ser l'únic traductor d'una veu interior que l'impel·lia a escriure. Traduint

---

Fonalleras

la veu d'un altre (que ja ha estat escoltada i reproduïda amb més o menys fidelitat), l'home foragita el fantasma i recupera la seguretat. Hi ha un altre problema, el de la perseverança. Al costat de la mandra. Sempre es tracta de recomençar, de tornar a enfrontar-se amb la derrota. La diferència entre el que sospitàvem (i només nosaltres coneixíem) i el crim que és a punt pel judici (tots els altres en són jutges) es calcula en magnituds còsmiques. ¿L'escriptor és aquell que té un llibre per escriure i no pas aquell que ja l'ha escrit? En aquest punt, ben a prop de les quaranta-cinc línies, he de reconèixer que no ho sé. Qui l'ha escrit sap que ha perdut. Qui l'ha d'escriure és un déu, però també un beneit. Els dies són curts, al mas, i alguna cosa s'ha de fer.

Salvador

i tens davant el gran perill
que l'ego surti de l'espill

i es cregui que és una gran cosa,
quan no és res més que una gran nosa.

Tantes respostes s'han sentit
emeses com un do de pit;

que hom ja no sap si és insolència,
o bé un insult per l'audiència.

M'ho han preguntat moltes vegades
en entrevistes esbravades,

¿Què em mou a escriure? Us ho diria
si no ho cregués pedanteria.

i he dit (per dir) que res decent
no em mou a res. Dificilment

¿Què mou un sastre a fer vestits,
un fuster taules, o bé llits?

es pot respondre una pregunta
quan ni una musa no t'apunta,

¿Què mou el drut a buscar dona,
i el capellà a pujar a la trona?

Oliva

¿Què fa que salti el ballari?
¿Què duu el borratxo a abraçar el vi?

¿És l'esperit que en té la dèria?
¿O és un impuls de la matèria?

¿Què hi fa, lector, si al capdavall
vivim tancats dintre el mirall?

Gabriel

Escriu Zambrano que les «clarianes del bosc són un centre on no sempre és possible d'entrar; des de la llinda pot contemplar-se i el fet que no aparegui qualsevol petja no ajuda a donar aquest pas. És un altre regne que l'ànima habita i guarda». I afegeix: «És la lliçó immediata de les clarianes del bosc: no cal anar-les a cercar, ni tampoc a cercar-hi res».

Aquestes paraules són les primeres que em vénen a la memòria quan intento respondre la pregunta «Per què escriuiu?», que m'han plantejat des de «Fulls de la Revista de Girona», semblantment com van fer els editors de la revista «Littérature» als joves escriptors francesos, setanta anys enrera.

Com deia, doncs, aquests judicis són els que em serveixen ara per començar d'enquadrar la resposta: ho confesso: no sé per què escriu poemes d'una manera habitual; ni per què, ja al començ de l'adolescència, vaig agafar paper i llapis, i no pas un llenç i uns pinzells, que fet i fet tenia més tocant a mà; i, encara menys, per què em perdia, àvid, amb aquests instruments, a la primavera, per les

mates vegetals de la meva aspra terra natal, per veure la flor prima i descriure, com Montale, «la pazienza del suo volo irrevocabile». No sé, doncs, quin és l'origen d'aquesta vocació pregona, ni què delejo, i, per tant, la pregunta se m'afigura com una clariana d'aquest bosc de què parla la deixebla predilecta d'Ortega.

Sí, en canvi, que podria precisar què és tot allò que em preocupa i que no oblidó quan escric, i definir, ni que sigui sumàriament, els trets que caracteritzen el meu discurs poètic «els temes més recurrents, el llenguatge, les formalitats, l'origen d'un text...»

Diré, per exemple, que la meua poesia té com a subjecte l'experiència humana, i que és, doncs, un discurs de temàtica existencial. I que compon el teló de fons una mixtió de fragments de paisatges interiors i exteriors. I que és el poema que compta com a unitat ans que el vers. O que intento guardar sempre una distància tan raonable com puc amb la meua vida immediata, perquè tot i que hi neix l'acte poètic, el meu interès és transcendir-ne l'experiència i fer-la el més universal possible. I que, a voltes, no cal tractar d'aprehendre tan endins, perquè, a voltes, hi ha les claus en la pell de les coses, que és quan els textos m'esdevenen més descriptius. I que no em deixo escanyar per la mètrica necessària. O que el llenguatge so-

Planella

vint esdevé un instrument prodigiós que fa que com a escriptor intenti d'ajudar, vehement, a preservar. I que com Richards, sovint entenc la poesia com un mitjà de progrés biològic.

Diré, però, sobretot, que allò que em preocupa cada vegada més és saber cada vegada menys, quan tinc a les mans un llibre per publicar, quins lectors m'estic dirigint, perquè, parafrasejant Garcia Calvo del 73, llevat dels poetes, queden encara, no ja compradors de llibres de poemes, sinó vertaders consumidors de poesia? O és que la poseia mateixa no és una espècie d'anacronisme o d'imperitència en aquests moments? Perquè, enmig de la tecnificació de la vida, de l'augment salvatge del materialisme i de l'esvaïment dels «logos» humanistes; de la convivència mortal de necessitat de valors contradictoris; dels fonaments tan efimers i mòbils com inhumans que sostenen el viure i el sobreviure; què vénen a explicar els poetes? És això el que em pregunto sobretot quan, darrerament, em pregunten: per què escriuiu poesia?

Antoni

Em pregunten per què escric. No ho sé. Sóc d'aquells a qui la vida assalta, cada dos per tres, micròfon a mà, convertida en una senyoreta enquestadora davant la qual, generalment, un no sap ni contesta. Tot i això, però, aquesta pregunta no me l'ha feta mai. Escric i, per una raó semblant, m'agraden els ulls grossos o resulta que sóc del Barça, per exemple, o em repugna la crema de llet i he llegit més a gust Stendhal i Pla que Marinetti i Solzhenitzin. Els gustos te'ls trobes: ¿pots fer-hi res?

Hi ha escriptors molt aficionats a aquesta pregunta i a d'altres relacionades amb la cuina de l'ofici i, fins amb la roba íntima que hi gas-

ten. Tot això està molt bé. Proust va fer cèlebre un qüestionari que és una magnífica demostració de la facilitat que té el Kitsch (o l'hortera o el cursi, segons el cas) de filtrar-se per les fissures de les ànimes més exquisides. Els periodistes hi tenen una debilitat i organitzen ràtzies, de tant en tant: «¿què usen els escriptors, ordinador o estilogràfica, psicoanàlisi o bars de disseny?». La premsa rosa ho envaeix tot des de pràcticament sempre. Res a dir.

La literatura que un escriptor produeix es defensa sola o no es defensa. Hi ha explicacions que tenen justificació: Highsmith o Eliot, per dir-ne dos, han demostrat que es pot fer un llibre de cuina literària, personal, sense fer ni una concessió a l'exhibicionisme i, d'altra banda, Erasme i Montaigne, entre desenes de lúcids, han dedicat blasmes irrevocables contra la vanitat. Jo no puc sinó adherir-me a les inapel·lables sentències de tota aquesta gent: les vergonyes dels literats (incloses naturalment les meves si ara les feia públiques) només tenen sentit com a fusta per ser cremada a la llar dels satírics.

D'altra banda, tinc una pregunta a contestar que no puc obviar per més que divagui. Què diré? Que escriure és una manera de no viure (de manera que aquest tòpic

---

Puigverd

accentuï la meva imatge de tipus pessimista)? Podria dir, com vaig fer en una entrevista, que escriure és una febre obsessiva com ara assassinar a sang freda o col·leccionar rareses. No ho sé. Diré, només, que no trobo més important escriure que jugar a la botifarra i que el meu problema, en aquest cas, seria que no sé jugar a la botifarra. De fet, i perdonin, a mi m'ha passat com al fill de Confuci: va escalar una muntanya i va trobar petit el seu país; va escalar la gran muntanya i va trobar que tot al món era insignificant sota el cel. I va arribar a la conclusió que qui ha vist l'oceà troba petit el mar i que qui ha llegit els grans ha de ser sever amb les paraules.

M. Mercè

Em demanen que ompli dos fulls —exactament cinquanta-quatre línies— parlant dels motius que m'impel·leixen a escriure. No és la primera vegada que em pregunten una cosa semblant —sé que tampoc no serà pas l'última—, per bé que normalment ho fan a sota d'enunciats més humils —«per què escrius», o bé «com és que et dediques a escriure»—. Sempre, però, em produeix el mateix malestar, la mateixa sensació de ser agafada per sorpresa, de quedar-se'm sobtadament la ment en blanc. Hauria de ser, per a tranquil·litat meua, absolutament noble i dir la veritat: no sé per què escric, no ho sé gaire, no ho sé explicar. La ignorància i el dubte serien sincers

però potser, ho reconec, poc cooperadors i elegants. O sigui que m'esforço —el paper ple de començaments ratllats és a sobre la taula i em mira i m'amenaça de fer tard i de no complir el termini que he promès que respectaria per entregar l'escrit— i intento ordenar unes quantes idees:

Primera.- La creació, tot tipus de creació, ve sempre de la infelicitat, de la carència, de la falta de goig: certament, exultant, plena, satisfeta, no he escrit mai res, en canvi les mancances —d'amor, de projectes, d'il·lusió— i les frustracions m'han portat a explicar, primer, visceralment, la pròpia pena i després, més en fred, a inventar històries, a crear. Fins que l'escriure esdevé un ofici i ja no cal buscar, al darrera de cada obra impresa una derrota, un fracàs, un dolor, sinó, en general, la manera particular de l'autora de verbalitzar els símptomes neuròtics que tots patim en més o menys mesura i així poder controlar-los o fer que s'esvaneixin del tot.

Segona.- A la pràctica, la meua realitat domèstica és que escric per no avorrir-me. El tedi, l'avorriment, és, en petites dosis, un luxe que sempre he associat al granejar econòmic, però un excés d'avorriment és frustant, fomenta depressions, l'autocompassió, et fa treure de mare problemes quotidians i és, en definitiva, embrutidor i estèril.

Roca

Tercera.- És obvi, a més, que bé cal fer alguna cosa, en aquesta vida i res —ni despatxar en una botiga, ni treballar en una oficina, ni portar diligentment la casa, ni fer classes— no m'ha semblat tan apassionant ni m'ha omplert tant de goig com explicar històries, imaginar, inventar escenes i personatges, manar, en definitiva.

Això és tot: és poc i és molt alhora. Se m'acut però una última raó per què escric, que em sembla la primera: mai no em sento tan lliure com quan escric, absolutament no condicionada per res ni per ningú, individual, diferent. I a més, i sobretot, m'estimo i em valoro quan escric més que quan faig qualsevol altra cosa.

J.N.

Jo: Au, comença. Ja m'agradarà veure què t'empesques.

Ego: Aquesta és la pregunta: per què escric? No és gens fàcil de respondre. He reflexionat sovint sobre aquesta qüestió i...

Jo: Mentida.

Ego: Com?

Jo: Que no t'ho havies plantejat mai.

Ego: Tens molta barra, Jo. Saps perfectament que la creació poètica és una de les inquietuds centrals dels meus poemes. Què rius?

Jo: Em fas gràcia. Sigui com sigui, mai t'havies plantejat ni aquest tema amb la intenció de donar una resposta sincera.

Ego: Insinues que...?

Jo: Cada poema és una cortina de fum, una màscara feta amb mots. Has dedicat molts versos a això que en dius «creació». Què en resulta? Res que tingui relació amb la veritat. Paraules, paraules, paraules.

Ego: No són només paraules. I no només poemes. El protagonista d'una de les meves narracions afirma literalment: «Escric per existir». Et semblarà estrany, però jo m'hi identifico. Entén-me: agafant la creació literària com a forma de fixació i supervivència. Una arma contra l'horror del no res.

Jo: Puaffff...

Ego: Què en quedarà, de tu? Un grapat de pols. Res més, m'entens?

Jo: I de tu? Un grapat de literatura. Segurament, de la literatura.

Ego: Això ho dius tu.

Jo: Quina presumpció! Com pots arribar a pensar que les coses que escrius interessaran mai a ningú? Deu ser per això que escrius, per vanitat.

Ego: Tant me fa el que pensis. (Pausa). I si et digués que també escric pel pur plaer d'escriure?

Jo: Em cargolaria de riure. Et conec perfectament, i sé que, en el fons, escriure és una tortura per a tu. Ara mateix t'ho estàs passant fatal, reconeix-ho.

Ego: Però un cop acabat l'escrit...

Jo: Res. Només sentiràs el plaer de saber que s'ha acabat la tortura. Busca una altra resposta.

Ego: Què me'n dius de la voluntat de transmetre una concepció del món, la meva visió de la realitat?

Jo: No diguis disbarats. Tens

Santaeulàlia

sort que no et sent ningú més.

Ego: Molt bé. Doncs explica-m'ho tu.

Jo: Què?

Ego: Per què escric.

Jo: O sigui que ets incapaç de trobar la veritat. O de confessar-la. Potser és per això que escrius: per mentir. (Pausa) Suposant que...

Ego: Que què?

Jo: Que no escriguis per un simple impuls d'emulació. I ho dic perquè en aquest mateix escrit estàs imitant descaradament un escriptor.

Ego: Quin, si ets tan savi?

Jo: El mateix que ahir vas estar llegint fins a les dues. Jo també hi era. Jo era el que m'estava morint de son, te'n recordes?

Ego: Ets detestable.

Jo: No et sulfuris, Ego. La veritat és que, igual que tu, no sé per què escrius. Ni em fa cap falta, creu-me. Plega.

UNA ARQUITECTURA DE LA MEMÒRIA

Lluís Muntada i Vendrell

LA SOL·LICITUD DE L'ASTRONAUTA

Quan Control Central de Terra li va comunicar que la seva nau havia perdut tota autonomia de vol i que estava condemnada a vagarejar errabunda pels confins de l'univers, sense amb prou feines esperances de recuperar el rumb, se li van escapar unes llàgrimes que van entelar lleugerament els vidres fumats de l'escafandra. L'aïllament el guanyaria en la seva forma més contradictòria: Tot el Planeta estaria pendent de la seva solitud, milions de mirades solidàries l'acompanyarien a través del canal de televisió. L'amor refractari del Planeta encara engrandiria el sentiment desèrtic de l'espai, i la memòria, molt més que l'emissora o el vídeo incorporat, l'uniria indissolublement altra vegada amb la Terra.

La memòria, l'estrany substitut de present, li retornava ara, amb tota la contundència del seu escarni, aquella adolescent de pell bruna i mirada clara, aquell ventre que es convulsionava sota la premura de *les seves mans, les pells que es friccionaven* i que per sentir la plenitud encara no havien de destapar la caixa pèrfida dels records perquè tot era fet d'un present entranyablement abassegador. La Terra, des d'allà dalt, era una massa ovoide, a la qual preguntava amb una lírica anònima quin sentit tenia la deformació dels sentiments si no tenia ni a qui ni a què remetre'ls. El record, com refugi, li edificava una presó

de bogeria. Va jurar-se que abans de morir en els límits del jo, trencaria el vidre de l'escafandra i s'asfixiaria, aconseguint amb la mort física una petita esclatxa d'escapatòria per a la consciència.

Com si totes les fases terminals de l'existència comportessin les anàlisis desesperades dels balanços, el naufrag es preguntava si aquell final havia merescut tants sacrificis personals. S'ho preguntava cridant, amb un deix de lamentació astuta, conscient que era molt més a prop de Déu que no dels homes. Tot el seu passat prenia ara la traducció pragmàtica dels que interpreten la vida en relació directa amb la seva agonia final. I excitat, com tractant-lo de tu a tu, comminava Déu a arraconar aquell sostre fals de galàxies fosforescents i estels en estat de deflagració constant, i a exigir-li novament aquella adolescent, en senyal de gratificació justa per totes les penes imposades en aquell recorregut túbular i absurd anomenat vida.

Però només un espiral de força centrífuga que el xuglava cap a l'infinit, el va respondre. Mentre feia el viatge incert, va veure's adolescent. Al Port de la Selva, quan en Pere ja havia tornat de pescar i els explicava històries de contrabandistes i llegendes que ressuscitaven monstres emergents de les tenebres marítimes. Es va veure convertint aquells estius en

un estat de festa permanent, ajaguts durant la nit, amb la Neus, damunt l'asfalt calent que retenia l'escalfor del sol plogut durant el dia; destriant la difícil frontera de la boira baixa que lentament s'agemolia al cim de les aigües. Acarontant-li els pits, contemplant-los absort, com si aquells mugrons fossin una cosa externa, dotats de vida pròpia.

Els havia vist créixer, aquells pits. I ara, perdut en l'obagor de l'infinit, una pregunta postrema se li imposava amb dramatisme: De què li havia servit deixar la Neus, en Pere i el Port, i anar a Figueres, a aquell col·legi de frares per cursar estudis de segona etapa? De què?

Des que va ingressar a l'interinat la seva felicitat es va comptar en vacances de Nadal, de Setmana Santa i d'estiu, quan podia tornar al Port a redescobrir que la Neus, a mesura que passaven els semestres, prenia les formes incandescents d'aquelles vestals que havia llegit furtivament en els llibres d'autors grecs de la biblioteca, o contemplat en les fotografies dels quadres de Boticelli. Les altres dosificacions de felicitat les trobava quan aconseguia burlar la vigilància del frare del torn de nit, trepar el mur del pati i, un cop fora, amb la motocicleta d'un seu amic pujar fins a Sant Salvador per veure com el Port refulgia en petites lluminositats de tristesa.

La rigidesa de formació que li imposaven els seus pares ben aviat li va fer relacionar instintivament causes i efectes del seu estat d'ànim: El desesper se li abrandava aritmèticament proporcional a l'augment de quilòmetres que el separaven del Port i de la Neus. Per això, aquella tardor va tenir una depressió fortíssima quan el van tras-

lladar a Girona per cursar estudis pre-universitaris. Aquells anys es van resumir en cartes i més cartes d'enyor, i algunes tardes, quan la dolença l'envaïa amb el seu punt màxim de rabiòr, se n'anava a l'estació d'on sortien els autobusos cap al Port i se'ls mirava com l'esclau que contempla admirat una au messiànica que l'ha d'alliberar de totes les inclemències mundanes. A vegades enganxava anotacions en els baixos de l'autobús, que si durant el trajecte no queien, la Neus recollia a la nit i les llegia silenciosament des del llit, a la seva cambra. «Tot és tan lluny i tan a prop, alhora: No té límits, el món», li va escriure en una d'elles.

Quan de temps faltava perquè se li esgotessin les reserves?, va pensar l'astronauta des de la solitud; no les d'oxigen, sinó les de la memòria, que li donaven vida.

Però el temps mai no transcorre en va. I ho descobria paulatinament, amb una cadència aquiescent, cada cop que els estius reveia la Neus i apreciava en ella la gracilitat de la gent que s'ha educat en un context rural. Consciència que li produïa un rubor moral insostenible: Com més pulcritud de formes i sinceritat apreciava en la Neus, més excessos d'artifici i sofisticació banal es descobria en ell mateix, com si les virtuts d'ella, en una reacció contigua, eixampessin la franja dels seus defectes. Els seus pares, la debilitat del seu caràcter, el seu constant sucumbir a les directrius convencionals que la família li imposava, li havien modelat una identitat basada en el conflicte, que confrontava perpètuament el món factual amb el de l'absència: L'asfalt, en Pere, la Neus i el Port.

La seva resignació va assolir el

punt menys combatiu quan se'n va anar a estudiar físiques a la Universitat de Barcelona. Llavors, com despertant-se en ple exercici de funambulisme davant del precipici, va veure el final a prop, amb una fredor imprevisible, amb una nitidesa cegallosa: Perdrà la Neus, el Port es convertiria en l'evocació lírica dels neorurals, qualsevol dia li trucarien per dir-li que en Pere s'havia mort, i la seva, només seria la història esquizofrènica dels sentiments interns. La distància era un petit fil de seda que no resistiria cap més estrebada: Quina fidelitat podia exigir a la Neus? Dir-li potser: Atura els teus sentiments durant uns anys i espera'm que ara torno? Per què l'havia de fer copartícip de les seves converses mediocres, tenyides del color indissimulable de l'elitisme, quan durant les vacances convidava els companys a casa seva?

La manca d'un llenguatge, d'unes vivències comunes va modelar de realitat les prediccions; mentre que la Neus va arribar a convèncer-se que ell l'havia avorrida perquè no donava la talla intel·lectual necessària per ser la dona d'un físic, ell creia que ella volia abandonar aquell món superflu que amb dialèctica de purpurina li oferia constantment. Per això va voler «provar-la», amb un exercici temerari que aparentava una voluntat falsíssima i una fermesa formal que pregonament només estava bastida de por: Va preguntar-li si no seria millor trencar aquella relació que difícilment tindria cap punt de trobada en el futur. Aquella nit, després que la Neus li digués que ella també feia temps que tenia aquells mateixos temors, se la va passar somicant a la cala, presentint amb dolor que ja no podria fer convergir mai més

aquell escenari amb el cos d'ella. El cos d'ella, el mateix que des de l'espai retrobava gràcies a l'èter espuri del pensament.

També des d'allà dalt podia reviure Barcelona i la tarda de borratxera després de rebre la carta de la Neus on li anunciava el seu casament amb un jove empleat de banca, provisionalment destinat al Port. I encara reveia el rictus de sorpresa de la puta que es va pagar generosament aquella tarda, només perquè des d'un racó del catre l'acariciés constantment amb el gest concret amb què ell la programava. I es recordava retornant al pis, de matinada, resseguint desesperadament, com un boig, la longitud de la Diagonal per atrapar un camió de pesca salada del Port, que interrompia constantment el seu recorregut pels semàfors de l'avinguda. Fou l'última palpitació nostàlgica del record: A partir d'ara la seva vida s'impregnaria d'una realitat abassegadora, el camió s'havia allunyat per sempre.

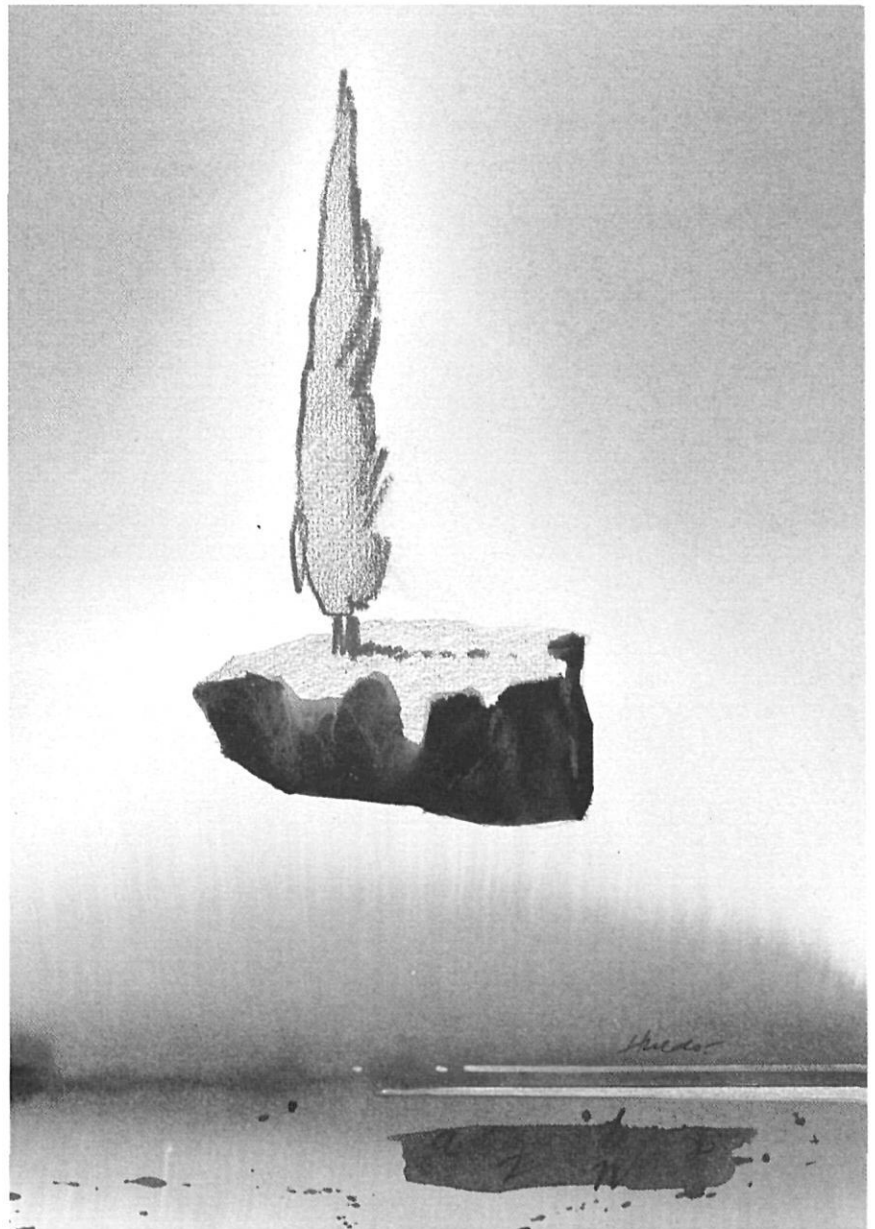
Encara que pogués semblar ridícul, va elegir París abans que Florida per realitzar el màster, perquè la capital francesa quedava menys allunyada del Port que la universitat americana. Durant aquells dos anys, cada cop que va trobar algú de Girona li va preguntar amb ingenuïtat i infantilisme si recentment havia estat al Port. Si contestaven afirmativament, els incordiava amb múltiples preguntes aparentment banals; si li deien que no, descobrien una reacció patètica i incomprendible en el seu rostre.

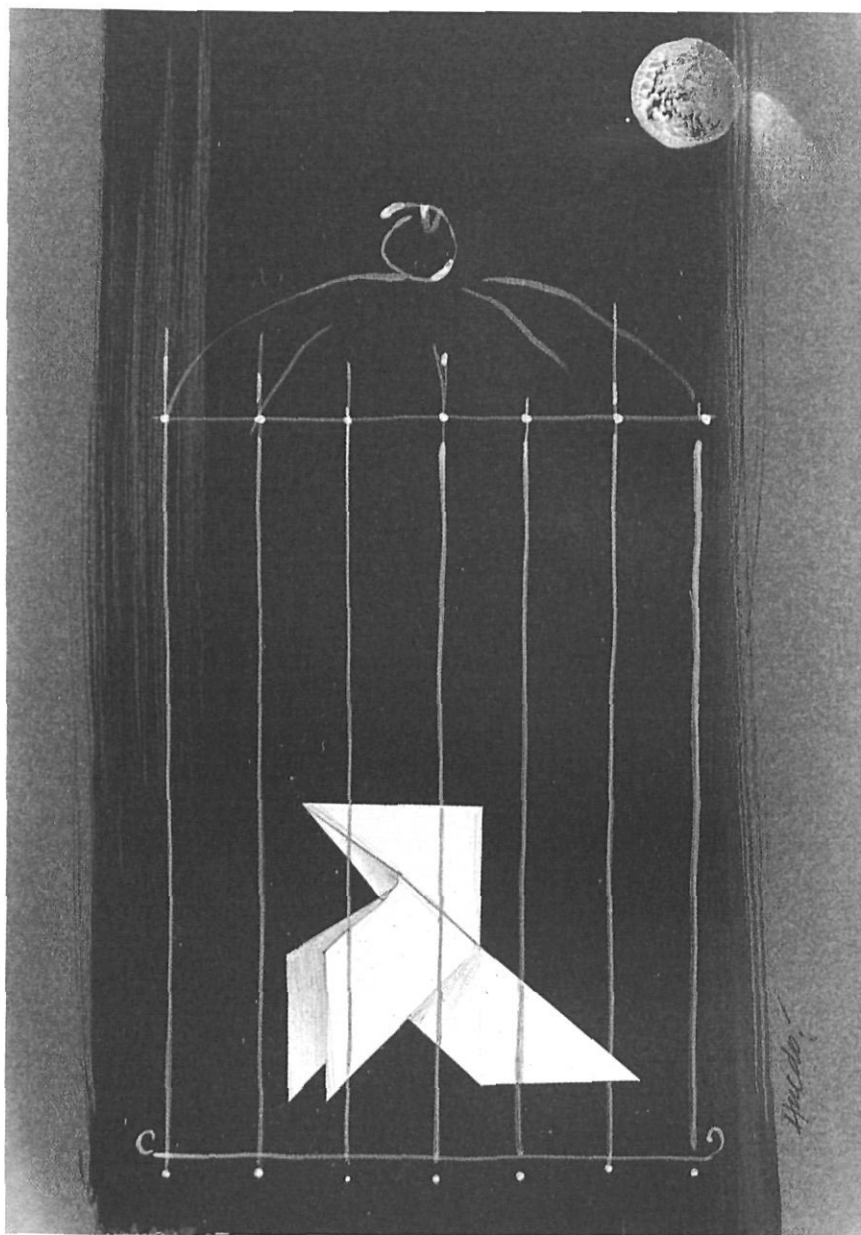
Quan finalment la NASA va becar-lo per culminar els seus estudis en una universitat nord-americana, va intuir que el record del Port seria tan oceànic com el mar que hauria de travessar. Va conviu-

re tres anys amb la fixació secreta i íntima del seu poble. Els companys el consideraven un científic eminent, la genialitat del qual li imposava com a tribut una difícil relació social. Quan van designar-lo com a cap de l'expedició destinada a la construcció d'aquella base espacial, va predir secretament que la seva casuística desgraciada possibilitaria a l'home a sortir per primer cop de la Via Làctia, i que en el seu particular allunyament de milers i milers d'anys llum del Port, de l'asfalt, d'en Pere, de la Neus i de tot el seu univers íntim, el Progrés trobaria en ell l'expressió òptima de l'univers desconegut, el pio-

ner homenatjable que havia reconver- tit la pròpia dissort en utilitat col·lectiva.

El projector de televisió va conservar per sempre en els museus de la memòria tecnològica, aquella imatge postrema de l'astronauta amb un somriure gràvid en els llavis, escampant lletanies en vernacle pel territori indefinit del no res. Felicitament, ell, presoner d'una clarividència interior inefable, tornava a palpar la pell tersa de la Neus, a sentir la tebior de l'asfalt calent en la seva pell. L'asfalt...; imprecant Déu amb una pregunta retòrica: On es registra l'amor dels que no han obtingut resposta? On?

APÒCRIF D'UN ESCRIPTOR ROMÀNTIC

«Hi ha homes que neixen pòstumament» (F. Nietzsche).

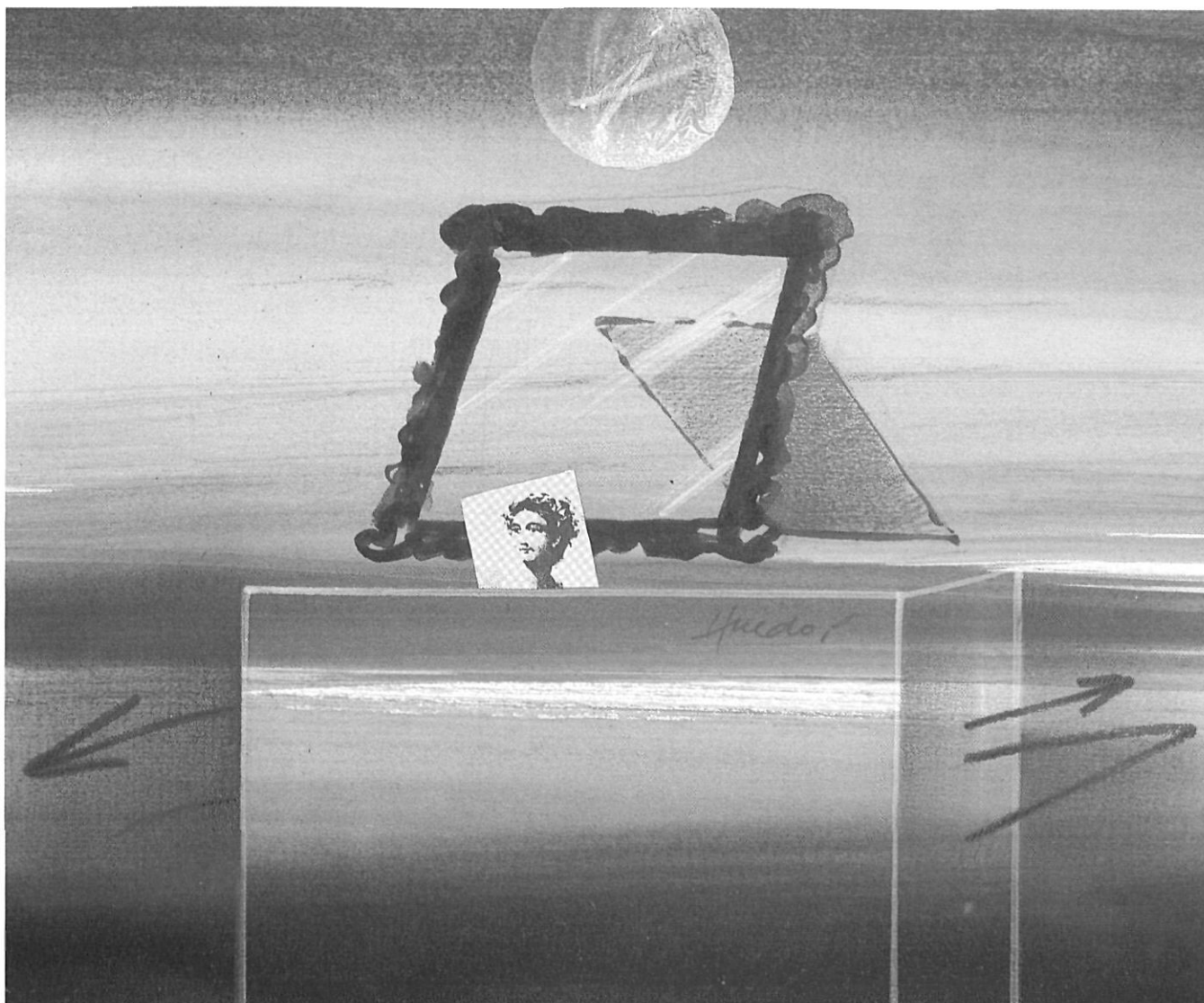
Vas estimar la meua literatura quan jo volia que m'estimassis el cos. Les meves paraules, quan jo hagués preferit els llavis. Vas lamentar tots els meus silencis editorials quan jo t'hauria desitjat present en totes aquelles hores estèrils, com substituint la teva pròpia absència. No, jo no volia l'admiraació que m'oferies, només la desmembrança incontrolada de les passions, només l'amor que no

s'atura a valorar res perquè ho estima tot. Però tu no em veies el cos, només la lletra, per això vas imposar-me l'absurd: Havia de continuar seduïnt-te, literàriament, fent de la paraula el succedani de la pell, per no perdre el darrer vincle gràfic amb tu; només et tenia quan em llegies, entre tu i jo mai no hi hauria el consentiment incalculat dels amants. Com més volia allunyar-me de la literatura, més

em distanciava de tu: Tot tenia el mateix sentit que mullar l'aigua.

Ara, en els confins del meu crepuscle, ho reconec tot. Tot, en un solipsisme dens: Allò important de la vida, és, precisament, la vida: Present radical, matèria, vitalisme químicament pur, consciència del moment, sentit de la sincronia, percepció del deteriorament cel·lular, pulsio de forces, lluita pel domini... La memòria, el passat, els records...: Arxiu que desprenen la mateixa pudor de càmbora que els vestits dels que ja són morts!

Avui, quan les meves biografies se solemnitzen amb la pèrfida mística catedràtica, et dic confidencialment que només em vas importar tu. En un món que elogia les dedicacions vocacionals, reconec que l'escriptura només ha estat estratègia del meu impossible: Arribar a tu, exorcitzar els propis dimonis interns a través de la lletra. No he escrit per amor aquiescent a la paraula, ni per imperatius transcendents (maleïda sigui l'escatologia dels autors que no acceptin escriure en relació a uns objectius purament mundans!)... La literatura, al costat de l'amor, de la vida, només és una ombra efimera, dissoluble en les arquitectures de la memòria; és a dir, en allò que es diu que persisteix més enllà de la vida, quan ja no persisteix res més d'un mateix que l'agonia i la inacceptable condició de mortals en forma de llibre. Ara sé que allò realment important són les anotacions personals a peu de plana de la vida de cadascú: Aquells breus moments de sobretaula, quan la tranquil·litat i el sol de mitja tarda es filtren pels petits intersticis de la persiana; aquella pell reblada a contrallum les nits d'hivern; o aquelles petites frases, sorprenents per la seva capacitat de desplegar tot un univers de records; com si l'home trobés en la puntualitat, el reflex global de la totalitat. Com si en la concreció del moment es recuperessin totes les emocions viscudes, d'un sol cop, salvatge. Tal com ho faig ara, quan sospito el teu cos a mans dels altres.

CINC POEMES

Jordi Sala

Déu lliga amb foc l'amant incoherent
CARLES RIBA

CENDRA

El paisatge és esquiú als nostres òrgans
aquest matí, que destil·la incertesa.
Llum somorta d'octubre, que amb prou feines
arriba a dibuixar els contorns confosos
de les coses inútils que ens envolten.
Xiuxiueig fràgil, que l'aire transporta
pertot, excepte a la nostra pell feble.
Aroma tènue, que intuïm dolça.
Gust minso de no res. Natura frèvola.
Tot deu ser fet de línies ben nítides,
però tot, a nosaltres, se'ns esfuma:
el foc incoherent que ens crema el dia
converteix el paisatge en cendra, a cendra
que no entén que l'ardor ens és la llei,
i que ens lliga amb un llaç indefugible.

Aquests poemes
formen part
del recull poètic
La sang dels homes,
que va guanyar
ex aequo
el I Premi
Mercè Bayona de poesia

EMSDETTEN

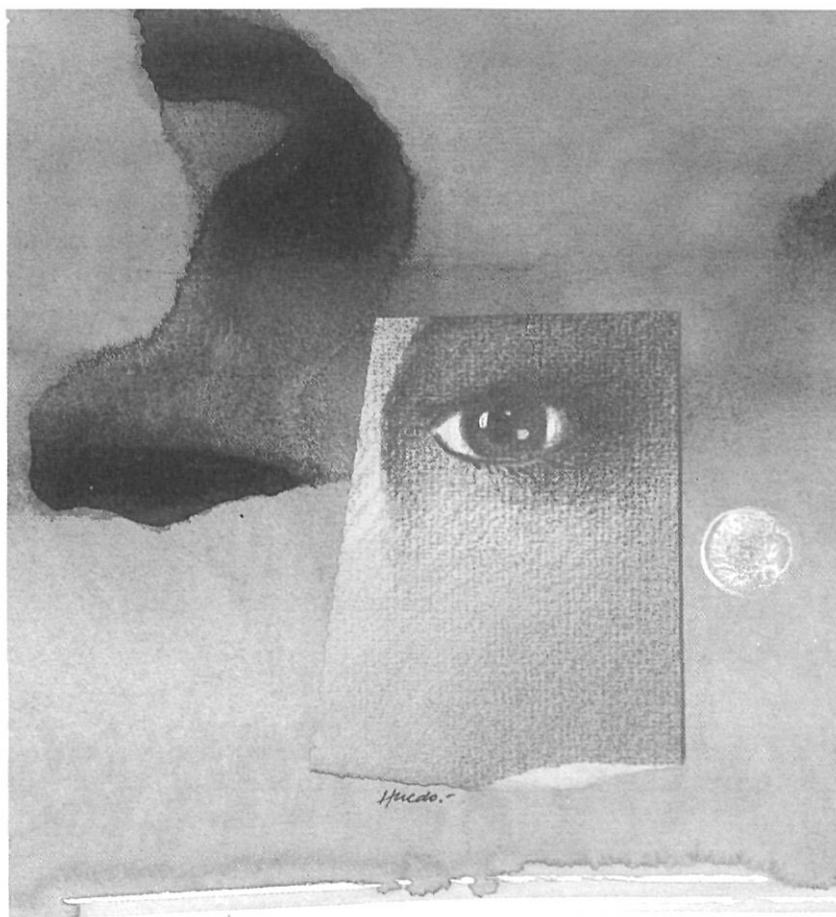
El temps, el nostre únic enemic,
no va impedir que el lloc, un biergarten,
ens fos l'espai idoni per reprendre
el que tot just havíem començat:
un passeig a través dels cossos
i dels arbres dels nostres verds jardins,
on fruit de l'olor de la carn que madura
i créixer com els roures, plens de saba.

Però el temps, que no té favors per la tendresa,
ens va dur a Dortmund, ciutat freda de l'adéu,
com unes mans insensibles que juguen
a separar els imants que havien enganxat:
amb crueltat, va fer saltar la crosta,
encara tova, de la pell (ferida
oberta, i l'autocar, que s'allunyava,
deixant un fil de benzina i de sang).

CADAQUÉS 89

Hem tornat a Cadaqués.
Amb el poder de la calma
que dóna només el temps,
hem sabut posar la vista
en els perfils del record,
fets estranyament diàfans;
i doncs el sojorn del sol
a les pells, el teu Beefeater
i el meu Smirnoff, que bevem,
els cigarrets, els afectes
que van lligant-nos a tots
i ens omplen el pou de l'ànima
de reconèixer-nos vius:
tot ho porta cada gota
que ve a morir als nostres peus,
l'aigua que ens amara els cossos
amb un intens gust de sal.

Ara, contemplem l'ofrena
que fan les roques al mar,
que les tasta i que se'n torna:
mirem com es desfà el temps
en el flux de les onades,
com tot hi pren el sabor
de l'aigua que sempre torna;
gustem la sal que ens cobreix,
i que va petrificant-nos,
lentament, perquè d'aquí
a un any i cent i cent segles
encara puguem sentir
la força del mar, xopant-nos.

CONFORMITAT

Tu, que pares tan bé el cimbell,
 ¿què no et vendries per l'anell?
 Uns cent, has fet anar de bòlit,
 abans de tirar un ham més sòlid
 que piqués algun peix infaust.
 Si cap no hagués picat, ¿com Faust,
 potser, t'hauries venut l'ànima
 a canvi d'algun pusil.lànime
 de cor feble i cervell cansat,
 i perdre així l'eternitat?

Tu, ocell dèbil i pioc,
 que sempre buscaves un lloc
 on amagar l'ala, ¿et conformes
 a no volar, i seguir les normes
 que et regiran d'ara endavant?
 ¿Renuncies a un cel més gran?
 ¿Però quina mena de droga
 és aquesta, avui tan en voga,
 que té efectes molt més fatals
 que les que en diuen il.legals?
 (No cal dir que aquest prometatge
 va ajuntar un i altre llinatge;
 i és que, sigui per bé o per mal,
 tothom busca allò que li cal.)

Al llibre dels déus
estava escrit feia segles,
i va succeir.
Un matí de calor intensa,
el sol contemplava
atentament uns ulls plens
de tendresa, ingenus,
que semblaven poder omplir
l'oreig de desig.
I l'oreig amanyagava
subtilment el cos
bell d'una noia, adormida
a la sorra càlida,
l'esquena nua (i els ulls
de l'adolescència,
que no saben res de l'art,

volent conquerir,
de cop, tota la bellesa).
Al llibre dels déus
estava escrit feia segles:
una criatura
oportuna va passar,
corrent, a la vora
del cos, i el va despertar.
Es gira garbí
(es gira també la noia),
i es tanquen uns ulls,
ofegats enmig de tanta
claredat: hi ha coses
divines que hem de tastar
a glopets fugaços
per gaudir-ne més d'un cop.

APOCALYPSE NOW, AGAIN

David Castillo Buyls

Tothom recorda la imatge de Robert Duvall convertit en el tinent coronel Kilgore, amb un barret del setè de cavalleria, buscant taules de surf mentre dirigia una ofensiva per col·locar una barcassa en un afluent del riu Mekong. Tothom recorda la melomania del tinent coronel, els helicòpters amb altaveus que reproduïen la cavalcada de les walkíries de Wagner, el napalm presagiat amb la veu del Jim Morrison de *The End*, la novel·la *El cor de les tenebres* de Conrad, la incertesa existencial de *l'al·lucinat* capità Willard o la bogeria metafísica d'un Marlon Brando transvestit de coronel Kurtz.

Aquell ambient de demència, de delirium tremens es reproduceix dia rera dia a la nostra literatura. Pedanteria i ignorància esquitxen de malentesos una cultura que sempre ha tingut en els heterodoxos i els outsiders la seva millor representació. Es premia la mediocritat i les dificultats per publicar obliguen la majoria a ficar-se en la fira outre dels premis. Independentment de les col·leccions d'editorials com 62, que ja té coberta la publicació fins al 93, i de la resta que gairebé resulten marginals o de compromís, la poesia catalana viu la dictadura d'uns mandarins que provenen de la situació de ghetto del període polític anterior a la reforma. S'ha entronitzat el narcisisme més vil o s'han donat tants premis o llibres menors que han hagut de canviar les típiques faixes per samarretes. La producció editorial reduïda pels escassos beneficis hauria d'anar lligada a

uns criteris més rigorosos de selecció. Tot queda en mans de la sort, de les relacions de vassallatge.

La desaparició de moltes de les editorials independents ha agreujat la sortida de molts autors joves. Col·leccions emblemàtiques dels anys setanta i vuitanta han desaparegut sense que ningú hagi fet res. El record de *Llibres del Mall* s'afegeix a les col·leccions *Ausiàs March*, *Quaderns de la font del cargol*, *Edicions dels dies*, *El Cingle* o *Tafal* entre moltes altres. Darrerament, la col·lecció de poesia de Gregal, dirigida per Marc Granell, també es debat entre la malaltia i la mort. Quines fórmules s'haurien de plantejar per evitar aquesta fallida generalitzada? El suport institucional sempre resulta desenfocat i acaba produint els mals endèmics que patim. Fins i tot les iniciatives de diferents col·lectius per tal de trobar subvencions, espònsors o subscripcions acaben més tard o més d'hora en el desgavell. Dificilment, però, es poden aconseguir bons escriptors si no troben uns tribunes per començar a publicar i prendre consciència de les provatures i les errades. Aquest paper destinat originàriament a les revistes o a les plaquettes, s'ha vist en el nostre país en una conjuntura similar. Sembla que cap projecte pugui arribar a consolidar-se. El monstre de la crisi es troba a l'interior de la jungla, en el cor de les tenebres. Mentre ningú sigui capaç de desafiar-lo continuarà aquest apocalipsi mediocre que ens devora.